

اثربخشی انتخابِ تاثیرگذارترین راهبردِ افشای کربن تحت وجودِ مضامینِ آنومی ذینفعان

سحر امانی بآبادی^۱

اله کرم صالحی^{۲*}

AK.Salehi@iau.ac.ir

محمد خدامرادی^۳

علیرضا جرجزاده^۴

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۵/۱۸

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۳/۱۳

چکیده

زمینه و هدف: آنومی ذینفعان در محیط اجتماعی باهدف افزایش سطح کارکردهای پایدار، عملکردهای زیست محیطی شرکتها را تحت تاثیر قرار می دهد و باعث می گردد تا شرکتها در فضای رقابتی با تکیه بر رویکردهای رفتاری و تخصصی، اقدام به ارائه اطلاعات برای اقناع انتظارات اجتماعی می نمایند. یکی از این رویکردها، راهبردهای افشای کربن براساس فشارهای اجتماعی ذینفعان می باشد. هدف این پژوهش واکاوی اثربخشی انتخابِ تاثیرگذارترین راهبردِ افشای کربن تحت وجودِ مضامینِ آنومی ذینفعان می باشد.

روش بررسی: در این پژوهش که در بازه زمانی ۱۳۹۹-۱۴۰۰ انجام گرفت، دو گروه از افراد جامعه هدف در سطح دانشگاه و در سطح بازار سرمایه مشارکت داشتند. بر مبنای ماهیت پژوهش در بخش کیفی، از دو تحلیل فراترکیب و دلفی و در بخش کمی از تحلیل اولویت بندی تفسیری استفاده شد.

یافته‌ها: نتایج در بخش کیفی با بررسی ۱۹ پژوهش غربال شده، تعداد ۵ گزاره‌ی آنومی ذینفعان به عنوان معیارهای تحلیل و ۴ مولفه‌ی راهبردی افشای کربن به عنوان قوانین اولویت بندی تفسیری تعیین شدند که با انجام تحلیل دلفی پایایی مولفه‌ها و گزاره‌های پژوهش مورد تایید قرار گرفتند. سپس براساس تحلیل اولویت بندی تفسیری، یافته‌ها نشان می دهد که از میان ۵ گزاره‌ی آنومی ذینفعان، آنومی هنجاری ذینفعان مهمترین گزاره‌ی موثر در افشای کربن می باشد. همچنین مشخص گردید، راهبرد افشای اختیاری کربن، براساس آنومی

۱- دانشجوی دکتری حسابداری، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران.

۲- استادیار، گروه حسابداری، واحد مسجدسلیمان، دانشگاه آزاد اسلامی، مسجدسلیمان، ایران. * (مسئول مکاتبات)

۳- استادیار، گروه ریاضی، واحد ایذه، دانشگاه آزاد اسلامی، ایذه، ایران.

۴- استادیار، گروه اقتصاد، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران.

هنجاریِ ذینفعان، مهمترین راهبرد در افشای کارکردهای کربن از جانب شرکت‌ها می‌باشد که می‌تواند به توسعه تعاملات در سطح بازار رقابتی کمک نماید.

بحث و نتیجه‌گیری: نتایج پژوهش بیانگر این است که شرکت‌ها به منظور حفاظت از منافع ذینفعان، از طریق رویکردهای راهبرد اختیاری مبادرت به افشای کربن در قالب گزارشگری پایدار می‌نمایند و با ارائه این گونه گزارش‌های زیست محیطی، ضمن افزایش اعتماد عمومی، تعاملات اثربخشی را با ذینفعان برقرار می‌کنند.

واژه‌های کلیدی: راهبرد افشای کربن، آنومی ذینفعان؛ اولویت‌بندی تفسیرگرایانه.

The Effectiveness of Selecting the Most Effective Carbon Disclosure Strategy in the Presence of Stakeholder Anomic

Sahar Amani Babadi¹

ALLah Karam Salehi^{2*}

AK.Salehi@iau.ac.ir

Mohammad Khodamoradi³

Alireza Jorjorzadeh⁴

Admission Date: August 9, 2021

Date Received: June 3, 2021

Abstract

Background and Objective: Stakeholder anomie in the social environment with the aim of increasing the level of sustainable functions, affects the environmental performance of companies and causes companies in a competitive environment, relying on behavioral and professional approaches, provide information to satisfy social expectations. One of these approaches is carbon exposure strategies based on the stakeholders' social pressures. The purpose of this study was to investigate the effectiveness of selecting the most effective carbon disclosure strategy in the presence of stakeholder anomic themes.

Material and Methodology: In this study, which was conducted during 2020-2021, Efforts were made to use the participation of two groups of people in the target community at the university and the capital market level. Based on the nature of research in the qualitative section, from two Meta-synthesis and Delphi and in the quantitative research section, use Interpretive Ranking Process (IRP).

Fidings: The results in the qualitative section, by examining 29 screened studies, confirmed the 5 stakeholder anomic propositions of stakeholders as analysis criteria and 4 strategic components of carbon disclosure as use Interpretive Ranking Process rules. Then, based on IRP, the findings show that among the 5 stakeholder anomies, stakeholder normative anomie is the most important effective proposition in carbon disclosure. It was also found that the strategy of carbon voluntary disclosure, based on the normative anomie of stakeholders, is the most important strategy in the disclosure of carbon functions by companies that can help develop interactions at the competitive market.

Discussion & Conclusion; The results indicate that in order to protect the interests of stakeholders, companies disclose carbon as a sustainable reporting through voluntary strategic approaches and by providing such environmental reports, while increasing public trust, establish the effective interactions with stakeholders.

Keyword: Strategy of Carbon Disclosure, Stakeholder Anomic, Interpretive Ranking Process (IRP).

1- PhD Student in Accounting, Ahvaz Branch, Islamic Azad University, Ahvaz, Iran.

2- Assistant Professor, Department of Accounting, Masjed-Soleiman Branch, Islamic Azad University, Masjed-Soleiman, Iran. * (*Corresponding Author*)

3- Assistant Professor, Department of Mathematics, Izeh Branch, Islamic Azad University, Izeh, Iran.

4- Assistant Professor, Department of Economics, Ahvaz Branch, Islamic Azad University, Ahvaz, Iran

مقدمه

همسان با نظریه امیل دورکیم در یک محیط اجتماعی، وجود نیروهای بیرونی به عنوان زنجیره‌ی که توازن اهداف و واقعیت‌ها را تنظیم و کنترل می‌کند، لازم و ضروری است اما سیر تحول ناشی از تغییرات اجتماعی، کارکردهای فشار بیرونی را به طور متلاطمی از نظم خارج نموده است. به عبارت ساده‌تر دورکیم مدعی است سیر تحول زایی و پاره پارگی ناشی از انتظارات ذینفعان، نظم اجتماعی سنتی را که توسط همبستگی مکانیکی ایجاد می‌شد، تضعیف نموده است (۱). آنومی ذینفعان به عنوان بخشی از این بی نظمی باعث گردیده است تا شکل خواسته‌ها و انتظارات در سطح بازار سرمایه نیز تغییر نماید. به عبارت دیگر سهامداران و سرمایه‌گذاران براساس رویکردهای اقتصادی، محیطی و اجتماعی به دنبال افزایش سطح مسئولیت‌پذیری و پاسخگویی شرکت‌ها می‌باشند (۲). از طرف دیگر با رشد جوامع از منظر حقوقی، قوانین و سایر نهادهای عمومی نیز بر فرآیند و نحوه عمل شرکت‌ها فشار زیادی وارد می‌کنند تا فعالیت‌های اخلاقی بهبود یابد. در واقع وقوع این فشارها امروزه تبدیل به رویه‌ای برای رعایت حقوق ذینفعان به عنوان یک فلسفه کلان مسئولیت‌پذیری اجتماعی از جانب شرکت‌ها قلمداد می‌گردد (۳). یکی از این ابعاد مسئولیت‌پذیری اجتماعی، کارکردهای زیست‌محیطی در سطح کلان و افشای کربن در سطح خرد محسوب می‌شود. در واقع امروزه با افزایش گازهای گلخانه‌ای بسیاری از استراتژی‌های مدیریتی شرکت‌ها تحت تاثیر انتظارات و آنومی نهادی و اجتماعی معطوف به تکنیک‌های کاهش کربن می‌باشد (۴). شواهد نشان می‌دهد شرکت‌های فعال در سطح بازار سرمایه به دلیل ماهیت صنعتی و زیست‌محیطی که دارند، با آنومی از جانب ذینفعان برای افشای اطلاعات مربوط به فعالیت‌های مرتبط با کربن خود روبرو هستند (۵) تا از این طریق ضمن شناسایی میزان آلاینده‌گی‌ها و اتخاذ الزامات لازم در این زمینه، میزان مسئولیت‌پذیری شرکت‌ها در این سطح از رقابت‌ها نسبت به عملکردهای زیست‌محیطی مورد بررسی قرار گیرد (۶). شرکت‌ها بواسطه این فشار، از روش‌های مدیریت کربن جهت ارتقای سطح شفافیت‌های عملکرد زیست‌محیطی خود، بیشتر استفاده می‌کنند؛ با وجود این، روش‌های مدیریت

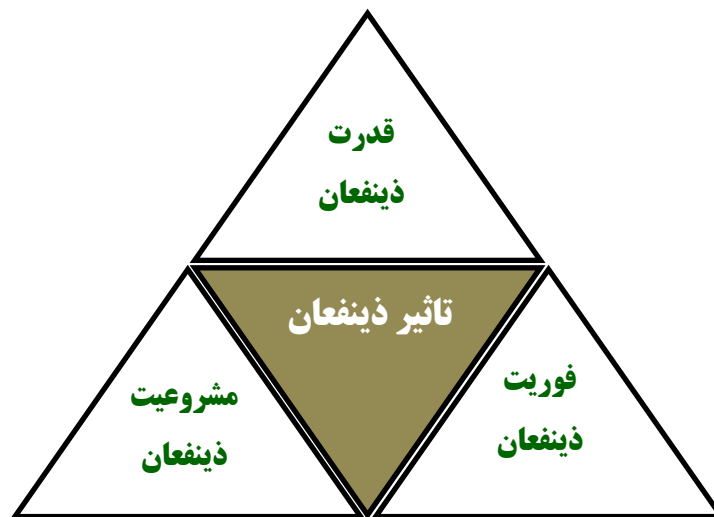
کربن و راهبردهای افشای مرتبط با آن‌ها بین شرکت‌ها بسیار متفاوت است (۷). لی و هرولد (۸) و لو و همکاران (۹) وجود آنومی ذینفعان را زمانی بر عملکردهای افشای کربن شرکت‌ها موثر می‌دانند، که ضمن دارا بودن الزام‌های نهادی، همچنین از منطق‌های نهادی برای توجیح دلایل افشای عملکردهای زیست‌محیطی، استفاده گردد تا تعامل در افشاء مبتنی بر مسئولیت‌های اجتماعی شرکت‌ها شکل تازه‌تری به خود بگیرد. به عبارت دیگر، آنومی ذینفعان بدون پشتوانه نظارت‌های نهادی، چندان نقش اثربخشی در ارتقای سطح کارکردهای مسئولانه‌ی شرکت‌ها در افشای کربن نخواهد داشت. لذا با توجه به الزام به وجود نظارت‌ها و اهمیت افشای کربن به عنوان یک بعد مهم عملکرد زیست‌محیطی شرکت‌های در سال‌های اخیر می‌توان اهمیت این پژوهش را در توسعه کارکردهای نظارتی و زیست‌محیطی عنوان نمود، بسیاری از کشورهای درحال توسعه به خصوص کشور ما به دلیل فقدان نظارت‌های اثربخش و تدوین قوانین نظارتی و پیشنهادهای کاربردی، دچار مشکلات عدیده‌ای همچون ریزگردها، افزایش سطح آلاینده‌گی‌ها، کاهش مراتع و جنگل‌ها و ... شده است. نتایج این پژوهش در عرصه‌های استراتژیک می‌تواند به توسعه کارکردهای تصمیم‌گیری استراتژیک شرکت‌ها منجر گردد و باعث شود تا کارکردهای زیست‌محیطی با کمترین خسارات آتی صورت پذیرد. نتایج این پژوهش همچنین می‌تواند به تصمیم‌گیرندگان حوزه‌های سیاسی کمک نماید تا با شناخت بیشتری، اولاً نسبت به محیط زیست و افشای کربن استانداردها و قوانین مدون‌تری را تدوین نمایند و ثانیاً با استفاده از استراتژی‌های افشای کربن نسبت به آیندگان با حساسیت بیشتری تصمیم‌گیری نمایند. این نتایج همچنین می‌تواند مورد استفاده تحلیل‌گران و سرمایه‌گذاران در انتخاب شرکت‌های دارای مسئولیت اجتماعی برای سرمایه‌گذاری باشد، چراکه شرکت‌هایی که به قوانین و استانداردهای زیست‌محیطی متعهد هستند، نسبت به افشای کربن بهتر نسبت به سایر رقبا عمل می‌نمایند. براساس توضیح‌های داده شده این پژوهش به دنبال واکاوی اثربخشی

کارمندان، سازمان‌های غیردولتی/ان‌جی‌اوها (NGO)، و قانونگذاران و همچنین تدوین‌کنندگان استاندارد مانند انجمن‌های تجاری معرفی می‌نمایند. هرکدام از این دسته از ذینفعان بر کارکردهای شفافیت‌زا در فرآیندهای زیست‌محیطی نقش ایفا می‌نمایند. در واقع این نفوذ در عملکردها چه بر مبنای ابزار رسانه‌ای باشد چه بر مبنای آنومی دستوری و الزام‌آور، همگی می‌تواند به افزایش سطح شفافیت‌ها در افشای کربن کمک نمایند. برای مثال، دستورالعمل‌های گزارشگری GRI، گزارشگری در روش‌های پایداری را به مشارکت ذینفعان مرتبط می‌کند (۱۳). هدف از این رویکرد نه تنها آگاه ساختن ذینفعان بلکه افزایش مبادلات بین ذینفعان و ایجاد منافع متقابل نیز می‌باشد. از منظر شرکت یکی از وظایف اصلی در مدیریت ذینفعان متقاعد کردن مخاطبان ذینفع نسبت به مشروعیت سازمان است. میچل و همکاران (۱۴) تاثیر ذینفعان را شامل:

انتخاب تاثیرگذارترین راهبرد افشای کربن تحت وجود مضامین آنومی ذینفعان بر اساس تحلیل اولویت بندی تفسیری می‌باشد.

مبانی نظری

مهمترین وجه تمایز بین تئوری نهادی و ذینفعان این است که در تئوری نهادی واحد تحلیل خود شرکت است، در حالی که تئوری ذینفعان بر روابط بین شرکت و ذینفعان آن تمرکز دارد و واحد تحلیل کلان‌تر می‌شود (۱۰). در تئوری ذینفعان برای تعیین فشارها در رابطه‌ی بین ذینفعان و شرکت‌ها از مبنای نظری برای طبقه‌بندی چشم‌اندازهای چندسطحی و چندبعدی ذینفعان استفاده می‌شود (۱۱). در واقع تئوری ذینفعان، می‌تواند به دلیل اینکه شرکت‌ها در یک محیط اقتصادی درهم تنیده و پیچیده در حال رقابت هستند، به خوبی تاثیر ذینفعان بر عملکردهای مختلف و متفاوت شرکت‌ها همچون کارکردهای زیست‌محیطی را نشان دهد. استید و استید (۱۲) در تشریح تئوری فوق بر مبنای منافع زیست‌محیطی، ذینفعان را شامل گروه بزرگی متشکل از سهامداران، مصرف‌کنندگان، تحلیلگران،

شکل ۱- تاثیر نفوذ ذینفعان

Figure 1. The impact of stakeholder influence

ذینفعان با شرکت و ج- فوریت مطالبه ذینفعان در مورد شرکت. لذا با اتکاء به مبانی نظری تشریح شده می‌توان سوال‌های پژوهش را به ترتیب زیر ارائه داد

اهمیت ذینفعان در شکل (۱)، تابعی از ذینفعانی است که دارای یکی از سه ویژگی رابطه‌ای زیر، و یا بیشتر، باشند: الف- قدرت ذینفعان برای تاثیر بر شرکت، ب- مشروعیت رابطه

۱. مولفه‌های راهبرد افشای کربن به عنوان مبنا در تحلیل تفسیری کدامند؟

۲. گزاره‌های آنومی ذینفعان به عنوان مرجع در تحلیل تفسیری کدامند؟

۳. اثربخش‌ترین راهبرد افشای کربن تحت وجود آنومی ذینفعان کدامند؟

روش شناسی پژوهش

از نظر نتیجه به عنوان یکی از مبانی تفکیک روش شناسی، این پژوهش در دسته پژوهش‌های توسعه‌ای قرار می‌گیرد و از نظر هدف در دسته پژوهش‌های توصیفی تفکیک می‌شود. زیرا به دنبال ایجاد شناخت اثربخش‌تر در کارکردهای راهبرد افشای کربن به عنوان یک مبنای افشای اختیاری اطلاعات می‌باشد. از طرف دیگر نیز براساس نوع داده، این پژوهش ترکیبی است، زیرا در بخش کیفی از طریق غربالگری نظری، این پژوهش به دنبال شناسایی مولفه‌های راهبرد افشای کربن و گزاره‌های آنومی ذینفعان می‌باشد و سپس در بخش کمی از طریق تحلیل ماتریس قطبی براساس روش تصمیم‌گیری چندمعیاره، الگوی از تعیین اثربخش‌ترین بُعد راهبرد افشای کربن را مورد بررسی قرار می‌دهد. روش غربالگری نظری انواع مختلفی همچون فراترکیب، پرناسی، فراتلفیق و غیره دارد که می‌بایست با تعیین بازه زمانی مشخص در واکاوی پژوهش‌های مختلف، اقدام به تعیین ابعاد پدیده مورد نظر در قالب ارزیابی سیستماتیک مثل ارزیابی انتقادی و غیرسیستماتیک نمود. اما در این پژوهش صرفاً با بررسی مدل‌های پژوهش‌های قبلی اقدام به تعیین مولفه‌ها و گزاره‌های پژوهش شد، چراکه تحلیل بعدی این پژوهش که اولویت بندی تفسیری (IRP) می‌باشد، به دلیل گستردگی تحلیل‌ها و پیچیدگی ناشی از پاسخ‌های ماتریسی، قادر به بررسی انبوهی از مولفه‌ها و گزاره‌ها نیست، بلکه طبق دستورالعمل، براساس یک تحلیل تحقیق در عملیات از طریق قراردادن مولفه‌ها به عنوان مبنا و گزاره‌ها به عنوان مرجع، به دنبال تعیین استراتژیک‌ترین مولفه براساس گزاره‌ها می‌باشد. لذا این پژوهش با استناد به این فرآیند، براساس غربال از مدل‌های پژوهشی گذشته، اقدام به تعیین مولفه‌ها و گزاره‌ها در بخش اول پژوهش نمود. معمولاً یکی از فرآیندهای

تصمیم‌گیری براساس مولفه و گزاره که در قالب تحلیل ماتریسی و براساس مقایسه زوجی مورد بررسی قرار می‌گیرند، تحلیل اولویت‌بندی تفسیری (IRP) می‌باشند، که در این پژوهش مبنای تحلیل قرار گرفته است.

جامعه آماری پژوهش

در بخش کیفی، این پژوهش از طریق مبنای نمونه‌گیری همگن، اقدام به انتخاب ۱۳ نفر از متخصصان حسابداری و مشاوران زیست‌محیطی در سطح دانشگاهی و شرکت‌های بازار سرمایه نمود تا براساس وجود رویکرد نظری در رابطه با موضوع پژوهش اقدام به تعیین سطح پایایی (راهبردهای افشای کربن) و گزاره‌های پژوهش (آنومی اجتماعی) تعیین شده براساس تحلیل دلفی نمایند. در فاز دوم، به منظور انجام بخش تحلیل تفسیری اولویت‌بندی، از ۲۰ نفر مدیران و معاونان در سطوح مختلف شرکت‌های بازار سرمایه خواسته شده تا به عنوان اعضای گروه کانونی پس از ارزیابی مولفه‌ها و گزاره‌های شناسایی شده‌ی بخش کیفی و تایید آن‌ها، اقدام به پاسخ به پرسشنامه‌های ماتریسی تدوین شده، نمایند. نکته قابل ذکر این است که از تحلیل اولویت‌بندی تفسیری (IRP) یک تحلیل مبتنی بر تجزیه و تحلیلی ماتریسی و تحلیل در عملیات می‌باشد، می‌بایست براساس معیار مشخصی همچون تجربه یا دانش تخصصی توسط مشارکت‌کنندگان صورت پذیرد که براین مبنا از نظر حجم نمونه محدود است. این پژوهش در بازه زمانی یکساله ۱۴۰۰-۱۳۹۹ انجام گرفته است.

یافته‌های پژوهش

باهداف ایجاد پیوند بین مولفه‌های راهبرد افشای کربن و گزاره‌های آنومی ذینفعان، با اتکاء به مبانی نظری تلاش شد تا با تدوین مولفه‌ها و گزاره‌های شناسایی شده در دل پژوهش‌های گذشته، چک لیست‌های ماتریسی پژوهش در بخش کمی تدوین شوند تا وارد فاز تحلیل تفسیری گردند. لذا در گام اول براساس واکاوی نظری که در بخش دوم پژوهش یعنی مبنای نظری ارائه شد، اقدام به بیان تعاریف مولفه‌های پژوهش می‌گردد تا پس از تعیین پایایی آن توسط تحلیل دلفی در گام بعد، تحلیل تفسیری صورت گیرد. دوره زمانی جهت واکاوی

شوند. براساس این روش ابتدا ۱۹ پژوهش تایید شده برای هر دو معیار مورد نظر این پژوهش، از طریق ۱۰ معیار روش ارزیابی انتقادی شامل اهداف تحقیق، منطق روش تحقیق، طرح تحقیق، نمونه برداری، جمع‌آوری داده‌ها، انعکاس‌پذیری، دقت تجزیه و تحلیل، بیان تئوریک و شفاف یافته‌ها و ارزش تحقیق به کمک ۱۳ نفر از خبرگان پژوهش، برای رسیدن به درک منسجم‌تر از نظر ماهیت پژوهش مورد برازش قرار می‌گیرند.

الف) گزاره‌های آنومی اجتماعی دینفعان (P)

در این بخش، براساس فراترکیب و مقیاس ارزیابی انتقادی اقدام به تعیین گزاره‌های مربوط به آنومی اجتماعی دینفعان می‌شود.

پژوهش‌های مشابه، ۲۰۱۵ تا ۲۰۲۰ میلادی و ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۸ شمسی بوده است. به عبارت دیگر به منظور یافتن مقاله‌ها و پژوهش‌های مشابه و با استفاده از پایگاه‌ها و مراجع پژوهشی بین‌المللی و داخلی، اقدام به شناسایی پژوهش‌های مرتبط با هدف پژوهش شد. کلیه منابع اولیه شناسایی شده ۷۶ مورد می‌باشند که پس از چند مرحله فرآیند غربالگری از نظر محتوا، عنوان و تحلیل در نهایت، ۲۰ پژوهش متناسب با محتوا، عنوان و فرآیندهای تحلیلی مورد نظر این پژوهش انتخاب شدند. در این مرحله می‌بایست مفاهیم را براساس مولفه‌ها و گزاره‌ها تفکیک نمود، تا راهبردهای افشای کربن بر مبنای آنومی اجتماعی دینفعان در قالب چک لیست‌های امتیازی تعیین

جدول ۱- فرآیند ارزیابی پژوهش‌های تایید شده جهت تعیین گزاره‌های پژوهش

Table 1. Evaluation process of approved researches to determine research propositions

معیارهای ارزیابی انتقادی/پژوهش‌ها	(۱۵) نوری آلت و همکاران	(۱۶) چیتو و شو	(۱۷) فو و همکاران	(۱۸) مورائیس و ایگموند	(۱۹) برینک و همکاران	(۲۰) مهربان پور و جندقی قمی	(۲۱) اسماعیل پور و همکاران	(۱۱) حیاتی و همکاران	(۲۲) ابوالحسن خان‌ایلیچی
هدف پژوهش	۳	۴	۲	۴	۳	۳	۴	۵	۲
منطق روش پژوهش	۲	۳	۲	۳	۴	۲	۴	۵	۳
طرح پژوهش	۳	۴	۲	۴	۳	۴	۴	۴	۲
روش نمونه‌گیری	۳	۴	۳	۴	۴	۲	۴	۵	۲
نحوه جمع‌آوری	۳	۳	۳	۳	۴	۳	۵	۴	۲
تعمیم یافته‌ها	۲	۴	۳	۴	۴	۴	۴	۵	۳
اخلاقی	۲	۴	۲	۴	۳	۳	۴	۴	۳
نحوه تحلیل آماری	۲	۳	۲	۵	۴	۴	۵	۴	۲
قابلیت تئوریک	۲	۳	۲	۳	۴	۴	۴	۴	۴
ارزش پژوهش	۳	۴	۳	۴	۴	۴	۵	۵	۲
جمع	۲۵	۳۶	۲۵	۳۸	۳۷	۳۵	۴۳	۴۵	۲۵

که امتیاز ۳۰ و بالاتر را کسب نمایند، مورد تایید هستند، حذف گردیدند و به همین دلیل از دور بررسی خارج شدند. در ادامه اقدام به استخراج مضامین پژوهش می‌شود. براساس این تحلیل

امتیازهای ارائه شده براساس شاخص مد، نشان داد، سه پژوهش باتوجه به اینکه از مجموع ۵۰ امتیاز، زیر ۳۰ دریافت نمودند و برحسب دستورالعمل حد کفایت امتیاز این تحلیل پژوهش‌هایی

نیز مشخص شد، ۵ گزاره‌ی آنومی سیاسی‌گرایی؛ آنومی نهادی ذینفعان؛ آنومی هنجاری ذینفعان؛ آنومی نمادین‌گرایی ذینفعان و آنومی قانونی ذینفعان دارای بیشترین فراوانی هستند و براین مبنا براساس ابعاد شناسایی شده‌ی گزاره‌های آنومی اجتماعی تعاریف زیر برای هر یک از آن‌ها ارائه می‌شود.

ب) مولفه‌های راهبردی افشای کربن (O)

همانند بخش قبلی برای استخراج مولفه‌های مرتبط با راهبرد افشای کربن به عنوان مبنا (قانون در فرآیند تحلیل راف) براساس مقیاس ارزیابی انتقادی اقدام به تعیین مولفه‌های مرتبط به این بخش در سطح بازار می‌شود.

جدول ۲- فرآیند ارزیابی پژوهش‌های تایید شده جهت تعیین مولفه‌های پژوهش

Table 2. Evaluation process of approved researches to determine the components of research

معیارهای ارزیابی انتقادی / پژوهش‌ها	ایربیل (۳۳)	رادهورتن و همکاران (۳۴)	آفنج و همکاران (۳۱۸)	هرولد (۳۰۱۸)	ولیک (۳۰۱۷)	لی و هارولد (۳۵)	هاون و لوانو (۱۴)	رضایی و همکاران (۳۶)	نیموری و همکاران (۴)	جعفری نسب و همکاران (۳۷)
هدف پژوهش	۴	۲	۳	۴	۳	۳	۳	۳	۳	۴
منطق روش پژوهش	۳	۱	۳	۴	۳	۴	۲	۳	۴	۴
طرح پژوهش	۴	۲	۳	۳	۳	۳	۲	۴	۳	۳
روش نمونه‌گیری	۴	۳	۲	۴	۴	۳	۳	۳	۴	۴
نحوه جمع‌آوری	۳	۲	۳	۴	۳	۲	۱	۴	۴	۴
تعمیم یافته‌ها	۴	۲	۲	۳	۴	۳	۲	۳	۴	۴
اخلاقی	۳	۲	۲	۴	۴	۲	۳	۴	۴	۴
نحوه تحلیل آماری	۳	۳	۳	۴	۳	۳	۳	۴	۴	۴
قابلیت تئوریک	۴	۲	۴	۳	۴	۲	۲	۳	۴	۴
ارزش پژوهش	۴	۲	۳	۴	۴	۳	۲	۳	۴	۴
جمع	۳۶	۲۱	۲۸	۳۷	۳۴	۲۹	۲۳	۳۵	۳۸	۳۹

براساس این روش چهار راهبرد اختیاری در افشای کربن؛ راهبرد نمادین در افشای کربن؛ راهبرد فرآیندی در افشای کربن و راهبرد درگیر در افشای کربن نسبت به متوسط تعداد پژوهش‌ها، بیشترین فراوانی را کسب و به عنوان راهبردهای موردنظر در این پژوهش انتخاب شدند.

تحلیل دلفی

در این بخش به منظور تعیین مولفه‌های تحقیق در قالب متغیرهای پژوهش، ابتدا مولفه‌ها و گزاره‌های شناسایی شده

براساس نتایج این تحلیل مشخص شد، ۴ پژوهش امتیاز لازم را کسب نکردند و به همین دلیل از دور بررسی خارج شدند. سپس به منظور تعیین شاخص‌های راهبردی حسابداری کربن از روش امتیازی استفاده می‌شود. بر مبنای این روش کلیه‌ی معیارهای فرعی از متن پژوهش‌های پذیرفته شده و استفاده هر پژوهشگر از این معیارها استخراج می‌گردد و امتیازات آن‌ها با هم جمع می‌شود که امتیازهای بالاتر از میانگین پژوهش‌های انجام شده، به عنوان مولفه‌های پژوهش انتخاب می‌شوند.

تا مطابق نظر آن‌ها، حد کفایت نظری در رابطه با همسویی ماهیت متغیرهای پژوهش با مولفه‌ها و گزاره‌های تعیین گردد.

تحقیق در قالب چک لیست امتیازی ۷ گزینه‌ای مقیاس لیکرت تدوین و سپس بین ۱۳ نفر از نخبگان به عنوان اعضای پانل که از طریق روش نمونه‌گیری همگن انتخاب شده بودند، توزیع شد

جدول ۳- فرآیند گام اول و دوم تحلیل دلفی

Table 3. The process of the first and second steps of Delphi analysis

نتیجه	دور دوم دلفی		دور اول دلفی		نمادها	معیارهای سنجش	مولفه‌ها/گزاره‌ها
	ضریب توافق	میانگین	ضریب توافق	میانگین			
تایید	۰/۸۵	۵/۳۰	۰/۶۵	۵	O1	راهبردهای اختیاری در افشاء	مولفه‌های راهبرد افشای کربن
تایید	۰/۹۰	۶	۰/۸۰	۵/۲۰	O2	راهبرد نمادین در افشای کربن	
تایید	۰/۹۰	۶	۰/۸۵	۵/۳۰	O3	راهبرد فرآیندی در افشای کربن	
تایید	۰/۸۸	۵/۵۰	۰/۷۵	۵/۱۰	O4	راهبرد ذینفع‌محور در افشای کربن	
تایید	۰/۷۵	۵/۱۰	۰/۶۵	۵	P1	آنومی سیاسی‌گرایی	گزاره‌های آنومی ذینفعان
تایید	۰/۸۸	۵/۵۰	۰/۸۰	۵/۲۰	P2	آنومی نهادی ذینفعان	
تایید	۰/۹۰	۶	۰/۸۰	۵/۲۰	P3	آنومی هنجاری ذینفعان	
تایید	۰/۸۵	۵/۳۰	۰/۷۵	۵/۱۰	P4	آنومی نمادین‌گرایی ذینفعان	
تایید	۰/۹۰	۶	۰/۸۰	۵/۲۰	P5	آنومی قانونی ذینفعان	

بخش باهدفِ تاثیرگذاری سطر «**۱**» بر ستون «**۲**» و یا برعکس و یا متقابل، اقدام به انجام فرآیندهای مربوط به این تحلیل می‌شود. لذا به منظور ایجاد ماتریس‌های تعاملی ابتدا می‌بایست سطح ارتباط مستقیم، متقارن و یا غیرمستقیم را همسو با توضیح‌ها مور توجه قرار داد. لذا ابتدا پرسشنامه ماتریسی به ترتیب زیر تعیین می‌شود:

نتایج تحلیل دلفی در جدول ۳ بیانگر این است که تمامی مولفه‌ها و گزاره‌های شناسایی شده در مورد متغیرهای پژوهش، طی دو مرحله تحلیل دلفی مورد تایید قرار گرفت.

تحلیل اولویت‌بندی تفسیری (IRP)

با توجه به تعیین مولفه‌های راهبردهای افشای کربن (O) و گزاره‌های آنومی ذینفعان (P) در بخش کیفی پژوهش، در این

جدول ۴- ماتریس متقابل راهبردهای افشای کربن با گزاره‌های آنومی ذینفعان

Table 4. Cross-matrix of carbon exposure strategies with stakeholder anomie propositions

راهبرد ذینفع محور در افشای کربن	راهبرد فرآیندی در افشای کربن	راهبرد نمادین در افشای کربن	راهبردهای اختیاری در افشاء	W/V	مولفه‌ها	
					گزاره‌ها	
04	03	02	01			
۱	۰	۱	۰	P1	آنومی سیاسی گرای	آنومی ذینفعان
۱	۱	۱	۰	P2	آنومی نهادی ذینفعان	
۰	۱	۰	۱	P3	آنومی هنجاری ذینفعان	
۱	۰	۱	۰	P4	آنومی نمادین گرای ذینفعان	
۱	۰	۰	۰	P5	آنومی قانونی ذینفعان	
راهبرد افشای کربن						

تحلیل اولویت‌بندی ماتریسی مورد استفاده قرار می‌گیرد. در ادامه برای تشکیل ماتریس دستیابی از تبدیل ماتریس خود تعاملی ساختاری به یک ماتریس دو ارزشی صفر و یک استفاده می‌شود.

باتوجه به نتایج کسب شده، در این بخش اقدام به ارزیابی سطح تاثیرگذاری هریک از گزاره‌های آنومی ذینفعان می‌شود. این ارزیابی، یک شیوه‌ی امتیاز بندی براساس تدوین فرم امتیاز مقایسه‌ی زوجی می‌باشد، که نتیجه‌ی آن در بخش‌های بعدی

جدول ۵- ماتریس دستیابی

Table 5. Access matrix

آنومی قانونی ذینفعان	آنومی نمادین گرای ذینفعان	آنومی هنجاری ذینفعان	آنومی نهادی ذینفعان	آنومی سیاسی گرای	گزاره‌های آنومی ذینفعان	
P5	P4	P3	P2	P1		
۱	۱	۰	۱	۱	P1	آنومی سیاسی گرای
۰	۰	۰	۱	۰	P2	آنومی نهادی ذینفعان
۱	۰	۱	۱	۰	P3	آنومی هنجاری ذینفعان
۰	۱	۰	۰	۰	P4	آنومی نمادین گرای ذینفعان
۱	۰	۰	۱	۰	P5	آنومی قانونی ذینفعان

اگر مشخص شود P1 به P3 دارای ارتباط مستقیم می‌باشد و P2 با P1 نیز دارای چنین ارتباطی باشد، ارتباط P2 با P3 به صورت متعامل و با علامت «۱*» نشان داده می‌شود.

در ادامه در این مرحله اقدام به تشکیل امتیازها براساس تعامل شاخص‌های مقایسه‌شده جهت تشکیل ماتریس دستیابی متعامل می‌شود. باید توجه داشت در تفسیر ماتریس متعامل،

جدول ۶ - ماتریس دستیابی از نظر میزان انتقال پذیری ارتباط بین گزاره‌ها

Table 6. Achievement matrix in terms of transferability of the relationship between propositions

آنومی قانونی ذینفعان	آنومی نمادین گرای ذینفعان	آنومی هنجاری ذینفعان	آنومی نهادی ذینفعان	آنومی سیاسی گرای	گزاره‌های آنومی ذینفعان	
P5	P4	P3	P2	P1		
۱	۱	۰	۱	۱	P1	آنومی سیاسی گرای
۰	۰	۰	۱	۰	P2	آنومی نهادی ذینفعان
۱	۰	۱	۱	۱*	P3	آنومی هنجاری ذینفعان
۰	۱	۱*	۰	۱*	P4	آنومی نمادین گرای ذینفعان
۱	۰	۰	۱	۰	P5	آنومی قانونی ذینفعان

مجموع سطح تاثیرگذاری‌ها می‌شود که این نتایج در قالب جدول (۷) ارائه شده است.

باتوجه به مشخص شدن، سطح تاثیرگذاری مستقیم و انتقالی گزاره‌های پژوهش، در گام بعد اقدام به تعیین درصدهای امتیاز

جدول ۷- درصد امتیازهای سطح تاثیرگذاری گزاره‌ها

Table 7. Percentage Scores of Impact Levels of Statements

درصد تاثیرگذاری تفسیری	تاثیرگذاری کلی	تاثیرگذاری تفسیری	تاثیرگذاری انتقال پذیر	تاثیرگذاری مستقیم	متغیر مرجع	
۲۱/۷۳	۵	۱	۰	۴	P1	آنومی سیاسی گرای
۱۷/۳۹	۴	۳	۰	۱	P2	آنومی نهادی ذینفعان
۲۶/۰۸	۶	۲	۱	۳	P3	آنومی هنجاری ذینفعان
۲۱/۷۳	۵	۲	۲	۱	P4	آنومی نمادین گرای ذینفعان
۱۳/۰۷	۳	۱	۰	۲	P5	آنومی قانونی ذینفعان
	۲۳	۹	۳	۱۱	مجموع	
		۳۹/۱۴	۱۳/۰۴	۴۷/۸۲	درصد	

گزاره‌ی آنومی هنجاری ذینفعان نسبت به بقیه گزاره‌ها بیشتر است، که به معنای آن است که وجود ارزش‌های هنجاری بهترین کارکرد را در تعامل بین ذینفعان با شرکت‌های بازار سرمایه ایجاد می‌نماید. لذا باتوجه به نقش تاثیرگذار آنومی

نتایج نشان داد، ۴۷/۸۲ درصد ارتباط بین گزاره‌های آنومی ذینفعان، مستقیم و تنها ۱۳/۰۴ درصد دارای تاثیرگذاری انتقالی هستند. از مجموع تاثیرگذاری کلی مبتنی بر مقیاسه زوجی بین گزاره‌های پژوهش مشخص شد، درصد تاثیرگذاری

هنجاری دینفعان در تقویت تعامل متناسب‌تر بین شرکت‌ها با
 دینفعان بازار سرمایه، اقدام به تعیین سطح تاثیرگذاری گزاره‌ی
 آنومی دینفعان در تحقق راهبردهای افشای کربن شرکت‌های
 بازار سرمایه می‌شود.

جدول ۸- بررسی تاثیرگذاری تفسیری سطح راهبردهای افشای کربن

Table 8. Investigates the Interpretive Impact of Carbon Disclosure Strategies

راهبرد دینفع محور در افشای کربن	راهبرد فرآیندی در افشای کربن	راهبرد نمادین در افشای کربن	راهبردهای اختیاری در افشاء	مولفه‌های راهبردهای افشاء کربن	
04	03	02	01		
۱°	۱°	۱°	-	01	راهبردهای اختیاری در افشاء
۰	۱	-	۱°	02	راهبرد نمادین در افشای کربن
۱°	-	۰	۱	03	راهبرد فرآیندی در افشای کربن
-	۱	۱	۱°	04	راهبرد دینفع محور در افشای کربن
	تاثیرگذاری مستقیم				تاثیرگذاری انتقالی

اقدام به رتبه‌های مربوط به اجرای فرآیندهای اولویت‌بندی
 تفسیری (IRP) می‌شود.

همانطور که در جدول مشاهده می‌کنید، سطح انتقال‌پذیری
 گزاره‌ی هنجاری آنومی دینفعان در تحقق راهبردهای افشای
 کربن مورد بررسی قرار گرفته است. براین اساس در جدول (۹)

جدول ۹- اولویت‌بندی سطح وابستگی و نفوذ راهبردهای افشای کربن

Table 9. Prioritizes the level of dependence and influence of carbon disclosure strategies

Rank	تفاوت D - B	سطح وابستگی D	06	03	02	01	راهبردهای افشاء کربن	
۱	۱	۹	۳	۳	۳	-	01	راهبردهای اختیاری در افشاء
۲الف	۰	۶	۱	۲	-	۳	02	راهبرد نمادین در افشای کربن
۴	-۱	۶	۳	-	۱	۲	03	راهبرد فرآیندی در افشای کربن
۲ب	۰	۷	-	۲	۲	۳	04	راهبرد دینفع محور در افشای کربن
		۲۸	۷	۷	۶	۸	سطح نفوذ B	

راهبرد اختیاری در افشای کربن بر شرکت‌ها دارد. از طرف دیگر
 سطح وابستگی به عنوان جمع سطری راهبردهای افشای کربن،
 نشان‌دهنده تاثیرپذیر بودن از سایر مولفه‌ها می‌باشد که براین
 اساس بالاترین سطح تاثیرپذیری مربوط به راهبردهای اختیاری

این جدول نشان می‌دهد، بالاترین سطح تاثیرپذیری راهبردهای
 افشاء کربن از گزاره‌های آنومی دینفعان، مربوط به راهبرد
 اختیاری افشای کربن «01» است که بیان‌کننده‌ی این موضوع
 است که آنومی هنجاری دینفعان، تاثیرگذاری شدیدتری بر

سلسله مراتبی «TISM» یعنی مدل گزاره‌های آنومی ذینفعان اقدام می‌باشد.

در افشای کربن می‌باشد. پس از تعیین مهمترین مولفه‌های پژوهش در این بخش با ارجاع به تعیین مجموعه شاخص‌های خروجی؛ ورود و عناصر مشترک جهت تدوین مدل

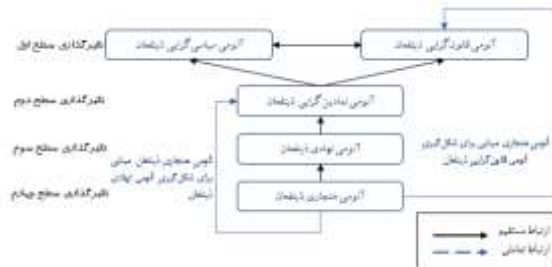
جدول ۱۰- مجموعه شاخص خروجی، ورودی و عناصر مشترک گزاره‌ها

Table 10. A set of output, input and common elements of propositions

سطح	عناصر مشترک	شاخص ورودی	شاخص خروجی	اختصار	گزاره‌های پژوهش
اول	I	۱،۲،۳،۴،۵	۱،۲،۳،۴،۵	P1	آنومی سیاسی گرای
سوم	III	۲،۴،۵	۲،۴،۵	P2	آنومی نهادی ذینفعان
چهارم	IV	۱،۴،۵	۱،۲،۴،۵	P3	آنومی هنجاری ذینفعان
دوم	II	۳،۴	۱،۳،۴	P4	آنومی نمادین گرای ذینفعان
اول	I	۱،۲،۴،۵	۱،۲،۳،۴،۵	P5	آنومی قانونی ذینفعان

می‌دهد نقش چندانی در شکل‌گیری نوع تعامل یا فشار بین ذینفعان با شرکت‌ها ندارند که براین اساس اقدام به ارائه ماتریس مخروطی به منظور شناسایی تاثیرگذارترین گزاره‌های آنومی ذینفعان در قالب شکل (۲) می‌شود.

نتایج مندرج در جدول ۱۰ بیانگر این است که آنومی هنجاری ذینفعان «P3» دارای تاثیرگذارترین گزاره در بین سایر گزاره‌های آنومی ذینفعان می‌باشد. همچنین مشخص شد، کم اثرترین گزاره، نیز دو گزاره‌ی آنومی سیاسی گرای ذینفعان «P1» و آنومی قانونی گرای ذینفعان «P5» می‌باشد که نشان

شکل ۲- سطح بندی گزاره‌های آنومی ذینفعان

Figure 2. Leveling stakeholder anomic propositions

بحث و نتیجه‌گیری

گزاره‌ی فشار اجتماعی ذینفعان به عنوان معیارهای تحلیل و ۳ مولفه‌ی راهبردی افشای کربن به عنوان قوانین تحلیل اولویت‌بندی تفسیری تعیین شدند که پس از تحلیل دلفی به منظور تعیین حدکفایت نظری، تمامی مولفه‌ها و گزاره‌ها مورد تایید قرار گرفتند. سپس در سطح تحلیل اولویت‌بندی تفسیری که براساس تحلیل‌های ماتریسی و با مشارکت مدیران در لایه‌های مختلف شرکت‌های بازار سرمایه صورت پذیرفت، نتایج نشان داد، راهبرد افشای اختیاری مهمترین راهبرد تحت تاثیر

هدف این پژوهش اثر بخشی انتخاب تاثیرگذارترین راهبرد افشای کربن تحت وجود مضامین آنومی ذینفعان در سطح بازار سرمایه بود. در این پژوهش که ماهیتی ترکیبی مبتنی بر روش شناسی کیفی و کمی داشت، ضمن بهره‌بردن از مشارکت دو گروه از افراد جامعه هدف در سطح دانشگاه و در سطح بازار سرمایه، از دو تحلیل فراترکیب و دلفی در بخش کیفی و مجموع تحلیل‌های راف در بخش کمی استفاده شد. نتایج در بخش کیفی با بررسی ۲۹ پژوهش غربال شده، تعداد ۱۵

سیاستمداران، سهامداران، سرمایه‌گذاری، عموم مردم و ... از طریق تعاملات با نهادهای مربوطه، به نهادینه‌سازی ارزش‌های افشای کربن و کاهش آلاینده‌گی‌های زیست‌محیطی اقدام نمایند. همچنین می‌بایست سازمان‌های نظارتی همچون بورس اوراق بهادار با مشارکت با اداره محیط زیست و ... استانداردهای مدونی در رابطه با عملکردهای افشای کربن همسو با استانداردهای بین‌المللی تدوین نمایند تا ضمن اثربخشی افشای اطلاعات با کیفیت‌تر، سطح محتوای ارائه صورت‌های مالی همچون هزینه‌های تحقیق و توسعه زیست‌محیطی، سرمایه‌گذاری‌های کنترل ضایعات و بازیافت آن و ... ارتقا یابد. در نهایت پیشنهاد می‌شود، راهبردهای شناسایی شده‌ی افشای کربن در پژوهش‌های آتی از منظر کاربردی بر سایر ویژگی‌های مالی شرکت‌ها که منجر به مزیت رقابتی می‌شوند، مورد بررسی قرار گیرد. لازم به ذکر است، پژوهش‌ها در زمینه افشاء و حسابداری کربن هنوز در مراحل ابتدایی است که با توسعه چنین پژوهش‌هایی می‌توان نسبت به ارتقای سطح اثربخشی کارکردهای زیست‌محیطی شرکت‌ها در بازار رقابتی امیدوار بود.

References

1. Mazloomi, N., Sefidchiyan, S. (2015). Investigation the role of change capacity in the formation of organizational anomie with qualitative approach (Case study: A publishing institution). *Organizational Behaviour Studies Quarterly*, 4(2): 26-1. (In Persian)
2. Khajavi, S., Etemadi, M. (2015). Corporate Social Responsibility and Its Reporting. *Journal of Health Accounting*, 4(2): 104-123. (In Persian)
3. Barzegar, G., Hasannataj kordi, M., Malaki, D. (2019). An Investigation of the Audit Committee Characteristics Effects on Corporate Social Responsibility Disclosure. *Accounting and Auditing Review*, 26(1): 19-38. (In Persian)

آنومی اجتماعی دینفعان می‌باشد. به عبارت دیگر، دینفعان باتوجه به آنومی هنجاری، خواستار عملکردهای‌های مسئولانه و فارغ از نمایش و استفاده از ابزارهای رسانه‌ای می‌باشد و شرکت‌هایی در این فضا موفق‌تر چه از منظر اعتمادزایی و چه از منظر رقابتی عمل می‌نمایند که، بتواند براساس راهبردهای اختیاری اقدام به افشای عملکردهای کربن در فرآیندهای زیست‌محیطی نمایند. در این راهبرد، مطالبات دینفعان در اولویت قرار دارد، زیرا دینفعان می‌توانند برای مطالبه اطلاعات مربوطه فشار وارد کنند و شرکت‌ها به منظور توسعه تعاملات اثربخش با دینفعان، می‌بایست از طریق رویکردهای راهبرد اختیاری به صورت مسئولانه نسبت به افشای کربن در قالب گزارشگری پایدار، ضمن پاسخ به خواسته‌ها و دغدغه‌های دینفعان، اعتماد و اعتبار بیشتری در بین شرکت‌ها برای خود ایجاد کند. شرکت باهدف ایجاد توازن و تقارن در اطلاعات به طور یکپارچه در بین دینفعان، تلاش می‌نمایند تا کنترل‌های درونی خود برای کاهش ضایعات را ارتقاء بخشند و با توسعه ابعاد فرهنگ زیست‌محیطی، سطح پایبندی به حفاظت از حقوق دینفعان را برای آن‌ها تبدیل به یک ارزش تکثرایانه و فزاینده نماید تا محتوای اطلاعاتی که به دینفعان انعکاس داده می‌شود، فارغ از صرفاً کمی‌بودن آن، دارای ابعاد کیفی و ادراکی باشد. سطح پایبندی به افشای کربن در قالب زنجیره‌ای رفتاری از مدیران تا کارکنان را از منظر رفتاری و عملکرد در بر می‌گیرد و با ایجاد احساس تعهد و هویت مشترک نسبت به حفاظت از منافع دینفعان، تلاش خواهند کرد تا با ارائه شاخص‌هایی در قالب عملکردهای کربن و افزایش دوره‌های گزارشگری زیست‌محیطی، سطح اطمینان و اعتماد عمومی بیشتر ایجاد نمایند. نتیجه این پژوهش، با پژوهش‌های، لینلوک و گریفیتس (۲۰۱۰)؛ شالتگر و ستورا (۲۰۱۲) و رید و تافل (۲۰۰۹) مطابقت دارد. لذا باتوجه به نتایج کسب شده، پیشنهاد می‌شود، نهادهای نظارتی همسو با انتظارات و آنومی هنجاری دینفعان می‌بایست در جهت توسعه فرهنگ زیست‌محیطی با ایجاد زمینه برای ارائه ایده‌ها جهت همه‌گیر نمودن فعالیت‌های زیست‌محیطی برنامه‌ریزی‌های لازم را انجام دهند تا دینفعان به عنوان صاحبان منافع زیست‌محیطی، همچون قانونگذاران،

- Management Journal, 60(3): 321–344.
<https://doi.org/10.5465/amj.2014.0847>
10. Moradi, M. (2016). The Role of Legitimacy Theory and Stakeholder Theory in Corporate Social Responsibility, Quarterly Journal of Economic Studies, Financial Management, Accounting, 2(4): 174-186. (In Persian)
  11. Hayati M, Moshabbaki Esfahani A, khorshidi A, Mortazavi M. (2018). Presenting a Strategic Stakeholders Interaction Management Model (Case Study: Keshavarzi Bank). ORMR. 8(2): 57-72 (In Persian)
  12. Stead, J. G., & Stead, W. E. (2013). Sustainable strategic management. Armonk, NY: ME Sharpe.
  13. Awaysheh, A., & Klassen, R. D. (2010). The impact of supply chain structure on the use of supplier socially responsible practices. International Journal of Operations & Production Management, 30, 1246–1268.
<https://doi.org/10.1108/01443571011094253>
  14. Mitchell, R. K., Agle, B. R., & Wood, D. J. (1997). Toward a theory of stakeholder identification and salience: Defining the principle of who and what really counts. Academy of Management Review, 22, 853–886.
<https://doi.org/10.5465/amr.1997.9711022105>
  15. Theriault, J. E., Young, L., Feldman Barrett, L. (2020). The sense of should: A biologically-based framework for modeling social pressure, Physics of Life Reviews, <https://doi.org/10.1016/j.plrev.2020.01.004>
  4. Teymoori, M., Bozazan, F., Andish, Y. (2018). Identifying the Key Sectors of Iran's Economy in terms of Lowest Carbon Dioxide Emissions: Using the Social Accounting Matrix Approach. Quarterly journal of fiscal and Economic policies, 6(23): 97-117 (In Persian)
  5. Hahn, R., Reimsbach, D., & Schiemann, F. (2015). Organizations, climate change, and transparency: Reviewing the literature on carbon disclosure, Organization and Environment, 28(3): 80–102.
<https://doi.org/10.1177/1086026615575542>
  6. Soleimani, G., Majbouri Yazdi, H. (2019). The Impact of Environmental Strategy, Environmental Uncertainty and Leadership Commitment on Corporate Environmental Performance: The Role of Environmental Management Accounting. Management Accounting, 12(43): 87-104. (In Persian)
  7. Majidpour, M. (2011). Carbon Capture and Storage: A Technology Policy for Transition to a Low Carbon Economy?. Science and Technology Policy Letters, 1(2): 95-106. (In Persian)
  8. Lee, K. H., Herold, D. M. (2016). Cultural relevance in corporate sustainability management: A comparison between Korea and Japan. Asian Journal of Sustainability and Social Responsibility, 1(4): 1–21.
<https://doi.org/10.1186/s41180-016-0003-2>
  9. Luo, X. R., Wang, D., & Zhang, J. (2017). Whose call to answer: Institutional complexity and firms' CSR reporting. Academy of

22. Abolhassankhani Ilchai, M. (2016). Media Bias in Financial Markets (With an Emphasis on Personal and Organizational Reasons) Mohsen Mirza-Abolhassan Khan Ilchi (Mohsen Ilchi. Rasaneh, 27(1): 149-172. (In Persian)
23. Iredele, O, O. (2020). Measuring performance in corporate environmental reporting in Nigeria, Measuring Business Excellence, 24(2): 183-195. <https://doi.org/10.1108/MBE-05-2019-0040>
24. Radhouane, I, Nekhili, M., Nagati, H. and Paché, G. (2020). Is voluntary external assurance relevant for the valuation of environmental reporting by firms in environmentally sensitive industries?, Sustainability Accounting, Management and Policy Journal, 11(1): 65-98. <https://doi.org/10.1108/SAMPJ-06-2018-0158>
25. Herold, D. M. (2019). Has carbon disclosure become more transparent in the global logistics industry? An investigation of corporate carbon disclosure strategies between 2010 and 2015. Logistics, 2, 13. <https://doi.org/10.3390/logistics2030013>
26. Rezaee M R, Frazmand H, Salahmanesh A. (2019). The Social Cost of Carbon in Iran: Concepts and Results from the DICE-2016R Model and Alternative Approaches, Qjerp., 27(90): 243-276. (In Persian)
27. Jafari nasab kermani, N., Hejazi, R. (2018). Carbon Accounting. Journal of accounting and social interests, 8(1): 69-85. (In Persian)
16. Chiou, Ch, L., Shu, P, G. (2019). How does foreign pressure affect a firm's corporate social performance? Evidence from listed firms in Taiwan, Journal of Multinational Financial Management, 51(2): 1-22. <https://doi.org/10.1016/j.mulfin.2019.04.006>
17. Fu, L., Boehe, D., Orlitzky, M., Swanson, D, L. (2018). Managing stakeholder pressures: Toward a typology of corporate social performance profiles, Long Range Planning, 52(6):101-147. <https://doi.org/10.1016/j.lrp.2018.08.02>
18. Moratis, L., Egmond, M, V. (2018). Concealing social responsibility? Investigating the relationship between CSR, earnings management and the effect of industry through quantitative analysis, International Journal of Corporate Social Responsibility, 3(8): 33-58. <https://doi.org/10.1186/s40991-018-0030-7>
19. Brink, A, G., Tang, F., Yang, L. (2016). The Impact of Estimate Source and Social Pressure on Auditors' Fair Value Estimate Choices. Behavioral Research in Accounting, 2(28): 29-40.
20. Mehrabanpour, M., Jandaghi Ghomi, M. (2019). Financial Status and Social Capital. Social Capital Management, 6(3): 327-349. (In Persian)
21. Esmaeilpour R, Rezaei Pitenoei Y, Gholamrezapoor M. (2020). Corporate Social Responsibility and Internal Control Weakness: The Empirical Testing of Stakeholder and signaling Theories. Journal of Value & Behavioral Accounting, 4(8): 318-338. (In Persian)